

Bruce and Brian with their nurses – Bruce a Brian s jejich sestrami
It had been out of breath earlier in the match, but was forced back
into the game by its rider – Již dříve se zastavil během hry, ale jezdec
jej donutil vrátit se svailem do hry

during the third-place play-off match – během třetí třetiny zápasu
A to nemluvím o chybných prepisech jmen a místních názvů Bei-
jing – Bejing, Bam – Bam, Baath – Baath, Qusay – Qusaj a chybách
typu „více jak, „indonéská vlajka“, „Duarte Xavier . . . velí asi 100
mužů“.

Bylo lze též rozpoznat, že překladatel/ka fotografie při překlá-
dání neviděla, jelikož ne vždy trefil/a správné pohlaví. U Winwiny
Wantika(-ové) by to bylo možné přehlédnout, ale u prezidenta Ma-
gawati alias prezidentky Megawati Sukarnoputriové již nikolivěk.

vyplavil Retal

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 5.11.2004

č. 22

Místo úvodníku

Forma písmene				Název písmene	Transkripce
samostaná	koncová	středová	začáteční		
ء ا ؤ و ئ	أ ؤ و ئ	ء	ؤ	أَلْهَمْزَةُ hamza	'
ا	ا			أَلْأَيْفُ 'alif	
ب	ب	ب	ب	أَلْبَاءُ bā'	b
ت	ت	ت	ت	أَلتَّاءُ tā'	t
ث	ث	ث	ث	أَلثَّاءُ tā'	ṭ
ج	ج	ج	ج	أَلْحِيمُ ġīm	ġ
ح	ح	ح	ح	أَلْحَاءُ ḥā'	ḥ
خ	خ	خ	خ	أَلخَاءُ chā'	ch
د	د			أَلدَّالُ dāl	d
ذ	ذ			أَلذَّالُ ḏāl	ḏ
ر	ر			أَلرَّاءُ rā'	r
ز	ز			أَلزَّائِي zāj	z
س	س	س	س	أَلسَّيْنُ sīn	s
ش	ش	ش	ش	أَلشَّيْنُ šīn	š
ص	ص	ص	ص	أَلصَّادُ šād	š
ض	ض	ض	ض	أَلضَّادُ ḏād	ḏ
ط	ط	ط	ط	أَلطَّاءُ ṭā'	ṭ
ظ	ظ	ظ	ظ	أَلظَّاءُ ṣā'	ṣ
ع	ع	ع	ع	أَلعَيْنُ 'ajn	'
غ	غ	غ	غ	أَلغَيْنُ ġajn	ġ
ف	ف	ف	ف	أَلفَاءُ fā'	f
ق	ق	ق	ق	أَلقَافُ qāf	q
ك	ك	ك	ك	أَلكَافُ kāf	k
ل	ل	ل	ل	أَللَّامُ lām	l
م	م	م	م	أَلمِيمُ mīm	m
ن	ن	ن	ن	أَلنُّونُ nūn	n
ه	ه	ه	ه	أَلهَاءُ hā'	h
و	و			أَلوَّاءُ wāw	w
ي	ي	ي	ي	أَليَاءُ jā'	j

Interview

Marocká spisovatelka s pseudonymem Nadžma (Njedma) – který znamená svobodná, svůdná žena – debutovala kritikou ceněným románem Mandle (L'Amande). Autobiografickým příběhem muslimské ženy, která je už ve svých sedmnácti letech donucena provdat se a sexuálně žít. Skutečnou rozkoš a různé erotické avantýry však

Rozšířené vydání PLAV!u naleznete na adrese www.splav.cz.

hrdinka poznává a zažívá teprve později. Kniha se podílí na boření veškerých tabu o sexualitě arabských žen a je tedy vnímána i jako politický čin. Sama autorka svou totožnost před islámským světem ze strachu tají.

V Plavlu přinášíme překlad autorčina rozhovoru pro časopis Elle a ukázkou z románu.

Elle: Co ve vás vzbudilo touhu napsat „Mandli“?

Nadžma: Hněv, který se zrodil po 11. září. Když člověk sedí před televizí a když se mu do tváře metají hromady hnoje, protože je muslim, protože je Arab, nutně nadejde ten okamžik, kdy dostane chuť říct: a dost! Ne, nejsme jenom zuřiví šílenci, kteří navádějí letadla do věží. Islámský vřed, který svět náhle objevil 11. září, nám samým ničí život už po celá léta. Toto ve mně probudilo touhu napsat o tom, co pro sebe považují za velice podstatné, totiž o těle. Protože náraz do World Trade Center, stejně tak jako Afganistán nebo Alžírsko, to jsou mrtvá lidská těla. Já dostala chuť promluvit o tělech velice živých a přitažlivých spíše než o těch zmrzačených a zuhelnatělých. Promluvit a obrátit se na všechny lidi, kteří už mají dost toho, aby je svět považoval za méněcenné Araby a muslimské grázly.

Elle: Napsat erotický román bylo tedy aktem odporu?

Nadžma: Nechtěla jsem psát politický či feministický manifest. Arabský feminismus, to je prazvláštní planeta, na níž se necítím doma. Také jsem nechtěla upadnout do hysterie ani do patosu, ale naopak vychutnat si radost z psaní.

Elle: Feministka je označení, které vám vyhovuje?

Nadžma: Pokud jde o vznášení požadavků, o potřebu bránit se, o volání po zákonech, jsem samozřejmě feministka. Ale nikdy jsem feminismus nechápala jako válku proti mužům, protože podle mého názoru je arabský muž ještě více spoutaný než arabská žena. Na sánky se nestřílí.

Elle: Ve vaší knize je cítit pohrdání muži, ale zároveň i soucit s nimi.

Nadžma: Arabští muži tápou, nevede se jim dobře, ztrácejí orientaci. Vždyť jen za posledních padesát let prohráli tolik válek! Které kultury, které civilizaci se v tak krátké době dostalo tolika výprasků? Jsou proto čím dál tím nervóznější, konzervativnější, ostrakizovanější. A pochopitelně tím, kdo na to doplácí, je žena, protože na ni mohou ještě bezpečně uplatnit poslední trosky své autority. Právě tato skutečnost, mimo jiné, se stala úrodnou půdou pro integritismus.¹ Arabským mužům se nevede dobře. Podle posledních statistik Světové zdravotnické organizace má 30% z nich sexuální problémy, to je strašné.

Elle: Byla jste vychovaná v muslimské víře?

Nadžma: Ano, ale v duchu velmi tolerantního islámu, který nebere sám sebe tragicky, takového islámu, jaký bylo naštěstí možno praktikovat v Maghribu před nástupem integritismu. Zároveň jsem vyrůstala v poměrně blízkosti západní kultury. V mé hlavě není žádný rozpor mezi poselstvím islámu a poselstvím osvícenců. Zeptáte-li se dnes mne, věřící a muslimky, co je to islám, mohu vám klidně odpovědět: heslo republiky – Svoboda, Rovnost, Bratrství. Samozřejmě žertuji, ale pro mne odpovídá skutečnosti.

Elle: Jste praktikující muslimka?

Nadžma: Ano, praktikuji, ale nepravidelně, to je dáno mou letou. Každopádně mne nikdo nemůže exkomunikovat. Nikdo nemá právo míchat se do čistě osobního vztahu mezi Bohem a jeho stvořením. To, že různí šílenci začali žvanit o islámu, vydávat zákazy

¹ integritismus: v arabské politické hantýrce míněno tvrdošíjně lpění na starém.

Pranýř překladatelů

Na tomto místě se obvykle objevuje rubrika, reflektující překladatelské poklesky, sesbírané uživateli internetových serverů okoun.cz a www.nyx.cz. Dnes přinášíme pohled jednoho z uživatelů na výstavu World Press Photo, která proběhla v pražském Karolinu od 10. září do 3. října.

Zavítal jsem na výstavu World Press Photo 2004. U fotografií jsou bilingvální popisy – v angličtině a češtině. Překlad do češtiny je velmi mizerný; nedalo mi to a několik nesrovnalostí jsem si poznamenal. Vedle několika překlepů (doufám, že to byly překlepy) jako například „bili zabiti“, „se všemy prémiemi“ si tedy návštěvník může přečíst takovéto stylistické a překladatelské perly:

Alma, aged 23 – Alma, 23letá

pre-dawn raid – předvečerní razie

by October – v říjnu

a long ongoing stand-off came to a head – dlouhotrvající rezervovaný přístup (k Iráku) přišel na přetřes

Saddam Hussein's grip on the city was broken – Silná obrana města vojáky věrnými Saddámu Husajnovi byla prolomena

a rocket-propelled grenade – raketou řízený granát

ancient city of Bam – středověké město Bam

the initial tremor – prvotní chvění („chvění“, které zanechalo pod troskami přes 40000 obyvatel Bámu, pozn. Retal)

Open conflict ... continued into 2003 – Otevřený konflikt pokračoval do roku 2003

killed – zavraždění

mortar attacks – nebezpečné útoky

a loyalist fighter – věrný bojovník

clockwise from top left – od horní části do leva

Bodies are placed in a mass grave – Těla vyplňují masový hrob

former combatants – frontovní vojáci

Israeli tanks spearheaded a major raid on the camp – Izraelské tanky namířily hlavní nájezd na tábor

The cancer did not stay in remission – Rakovina přetrvávala

She suffered from medication-induced nightmares – Trpěla nočními můrami navozenými léky

Children curl up against each other to sleep – Děti se choulí k sobě, aby spaly

... fell ill. . . . se začala cítit nemocná . . .

Ian has a fetish for uniforms – Ian má fetiš pro uniformy

Many farmed salmon escape into the wild – Mnoho chovaných lososů je vypouštěno do přírody

Two boys take an illicit peak through a crack in the door – Dva chlápci se nezákonně koukají skrz prasklinu (dveřmi do kinosálu, pozn. Retal)

A screening gets underway – Obrazovka je v chodu (neboli začíná promítání, pozn. R)

George W. Bush and Tony Blair make eye contact in one of the few moments they did not have aides at their sides – G.W.Bush a T.Blair se po očku sledují v situaci, kdy pomoc nepřichází ani z jedné, ani z druhé strany

Britain's support for the American-led operation had caused a rift with other European Union countries, most notably Germany and France – Podpora Britů operaci vedené Američany způsobila rozkol v zemích EU, nejvýrazněji v Německu a ve Francii.

a son powerful with words and in knowledge – syn mocný ve slovech a vědomostech

Zamíchal čaj a znovu ho nechal vzkypět. Potom dodal: „Není jiné ochrany potomků před otroctvím kromě zkrácení vášně a zdrženlivosti vůči ženě!“

On se horlivě přidal: „Máš pravdu. Původ těch strážní je ve svazku se ženou. Ale nemysli si, že muž udělá takovou hloupost vždy jen ze žádostivosti. Řada mužů to činí pouze a prostě proto, že takové je jejich dědictví od otců.“

„A otcové říkají, že tak to zdědili po dědečcích. A dědečci říkají, že je to nebeské zjevení, jež chrání život před úplným koncem.“

„To jediné nebeské zjevení, které má člověk zavrhnout.“

„To snad ne, při Bohu milostivém.“

Náčelník mu podal dřevěný hrnek s čajem. Pak si k němu přisedl blíž a vysvětloval: „I kdybych se vzepřel zákonu a chlapce přijal do kmene, žil by tady v opovržení. Zrovna jako otrok.“

„Pořád je lepší, aby žil v poušti jako otrok, než aby žil v oáze jako rolník.“

„Ty hřešíš a bouříš se proti věčnému a moudrému kodexu. Kdo jiný by tedy měl být matkou, ne-li půda? Veškeré plody uzrávají s přičiněním země. Každý plod je dítětem země. Oplodnění je dílem větru, který se prohání prostorem; datle však dozrají na palmě – a tu vlastní kořeny poutají k zemi. Taktéž role člověka je pomíjivá. Proč jen moudrosti zákona vyrazíš hůl z ruky a odmítáš matce přenechat dítě, jež porodila?“

„Vždyť ty víš, že jeho matka zemřela.“

Náčelník se s mírnou vítězoslavností zasmál: „A ty také víš, že ona žije v něm.“

Potom se k němu přisunul ještě blíž. Naklonil k němu hlavu tak, až se mu cípem turbanu dotýkal ramene. Zašeptal: „Prozradím ti tajemství. Chci, aby se ti trochu ulevilo, a tak poslyš mé tajemství.“ Náhle zmlkl, jako by zaváhal, jestli se přece jen má svěřit: „Ty nevíš, že já mám s jednou černoškou dceru.“

„Ne!“

„Kdysi dávno v Kanu jsem se oženil. Trávil jsem delší čas na cestách za obchodem, zrovna ve věku samých vášní a hloupostí. Velice se mi líbila, tak jsem si ji vzal. Narodilo se nám děvčátko. A o to děvčátko se teď stará jeho černošský manžel.“

„Ne!“

„Ale ano. Je to tak. A také mám černou vnučku. Věřil bys tomu, že moje vnučka je černoška? To je ta cena, jakou jsem já zaplatil za chybu, jíž se člověk dopustí z vášně. To, co postihlo tebe, je – jak vidíš – mnohem lehčí.“

„Ale jak jsi mohl svolit, aby se ti dcera vdávala za černochoy z pralesa?“

„A co pro ni mohu udělat? Je to jejich dcera. Nechtěl jsem přestoupit zákon pouštního světa.“

„Ten krutý zákon!“

„Podle tvého mínění krutý, podle mého moudrý. A kdybych ho přece jen porušil a přivezl si ji k našemu kmeni, nevedlo by se jí lépe. Nikdo by ji za manželku nepojal, leda zase černocho. Rozhodl jsem se, že raději zaplatím tu nejmenší cenu a svou hanbu tam nechám navždy pohřbenou.“

Znovu se rozhostilo ticho.

Na ohni praskalo dřevo.

5 – Domov

Otec zažehnul oheň. Syn se k němu posadil a lanýž mu jemně spočíval na natažených dlaních. Dlouze ho zblízka pozoruje a pak si ho zvedá k nosu. Nasává jeho vzácnou libovůni. Oči, zalité slzami dojetí, vzrušeně mrkají. Opakuje si: „Ó Bože! Al-lá-á-á-h. . .“

Chalíl Džibrán: Dej mi flétnu

Není to skutečný překlad, protože arabsky neumím. Vznikl tak, že jsem poslouchala nahrávku a Marwan Soulieman mi vyprávěl obsah jednotlivých veršů. Věra Slunéčková

Ref.:

Dej mi flétnu, duši zpívej
tajemství, v němž přebýváš.
Do věků tu flétny hlas lkát
bude tón, jež zazpíváš.

K nám si večer přised révou
a měl oči na stopkách,
otevřená víčka vína
v zlatem zralých lucernách.

Ustlals lůžko z měkkých stébel?
Přikrýval ses vesmírem?
Nestaráš se o budoucí,
zapomínáš minulé.

Ref.:

Dej mi flétnu, duši zpívej
tajemství, v němž přebýváš.
Do věků tu flétny hlas lkát
bude tón, jež zazpíváš.

Ibráhím al-Kóní – Země nebeských vizí

Přinášíme vám ukázkou z knihy "Sbírka přírodních próz", konkrétně z její úvodní novely. Její autor Ibráhím al-Kóní pochází z Libye, v češtině od něj vyšla kniha "Krvácení kamene" v překladu Jaromíra Hajského. Překladatel Sbírkou přírodních próz Petr Kubálek získal za tento překlad v letošním roce čestné uznání v překladatelské soutěži Jiřího Levého (viz Play! č. 19 z 4. června 2004)).

část úvodní novely z knihy Sbírka přírodních próz

Bibliografický údaj: al-Kóní, Ibráhím. „Watan ar-ru'á as-samáwíja.“ [Země nebeských vizí.] Ss.5-38 in: Díván an-nathr al-barrí. [Sbírka přírodních próz.] 1.(opravené) vyd. Nikósia (Kypr): At-Tanwír & Tásílí, 1991. 245 ss.

V češtině od téhož autora vyšlo: al-Kóní, Ibrahim. Krvácení kamene. Z arabského originálu (Nazíf al-hadžar) přeložil Jaromír Hajský. 1.vyd. Praha (?): Libyjský lidový úřad (?), 1996 (?). 68 ss.

„Poušť vždy byla zemí nebeských vizí.“

Robert Musil: *Muž bez vlastností*

2 – Náčelník

Několik měsíců před cestou se vypravil ke kočovníkům, aby ho vyslechl náčelník kmene.

Našel ho, jak si na rohoži v útrobách beduínského stanu vychutnává stín. Pohrabáčem vniká do hájemství ohně, na kterém si vaří večerní čaj. Dlouho spolu poseděli. Hovořili o všem: o suchu a o tom, zda lijáky přinesou povodně; o hladu a o obchodu; o přepadeních a o nájezdech nepřátelských kmenů; o velkorysosti i

o potupě; o pouštích a o oázách; o hrdinství a o zbabělosti; o pozemském Anhim a o nebeském Wáw; o svobodě a o ponížení; o životě a o smrti.

S plížícím se soumrakem začal: „Před chvílí jsme rozmlouvali o tom, jak mrzké je otroctví. . .“

Větu nedokončil, protože si všiml náčelníkova tázavého pohledu. Pokračoval: „Jde o to, že nechci, aby můj syn byl ponížen rolnictvím. Mé pokolení a jeho potomstvo by tak upadlo do zajetí půdy.“

Náčelníkův pohrabáč vykresloval do písku záhadné vzory. Z jeho očí byl čitelný chápatý úsměv. Úsměv trpělivého mudrce, když poučuje ubohé dítě. Náhle zvedl hlavu a řekl rezolutně: „My všichni patříme zemi. I kdyby si ten otrok vylétl do nebes, stejně se vrátí na zem. Není svobodnějších bytostí nad ptáky – přesto i oni umírají na zemi.“

Vykřikl, jako by očekával právě takovou námitku: „Počkej! V mé řeči není odsudku ni urážky vůči zemi! Je však rozdíl: stěhovat se a přelétávat jako pták nezměrnou pouští, nebo rozdírat matčinu tvář pluhem a zavřený v chatrči vyčkávat celý život, že od něho dostaneš milodar.“

Náčelník se znovu pousmál, on však dále rozdmýchal svůj spor mezi nebem a zemí:

„I ten hliněný džbán, když se natukne, rozbije se a odejde. Tu nastane hodina, v níž se zářivý pták osvobozuje od svého břemene, a země nepojme nic než hromádku kostí. Pták ovšem odlétá do Wáw.“

„Řeči vás kádirovců já nerozumím, nicméně láska k poušti mne naučila, abych nepohrdal zemí jako ty.“

„To není pohrdání zemí, jen pohrdání otroctvím. Palma je povznesená, trpělivá a velkorysá. Hodíš po ní kamenem, a ona ti odpoví čerstvými datlemi. Kořeny ji však poutají k půdě. Tajemství je v kořenech.“

Náčelník vzal pohrabáč a zamával mu s ním před obličejem: „Tak tak, tajemství je v kořenech.“

„Chtěl jsem jen říct, že to jsou kořeny ponížení.“

„A proč neřekneš, že to jsou kořeny života? Nebýt těch kořenů, nebyl bys od palmy dostával datle.“

„Ach, kéž by se tak palma obešla bez kořenů!“

„Každá věc něco stojí. Z kořenů, jež plují v prostoru, nevzejdou žádné plody.“

Zatřásl se jako posedlý a zlomeně si zašeptal:

„Není nic krutějšího než kořeny, které nás obdarovávají datlemi a s nimi nám na ruce kladou pouta! Není nic krutějšího než kořeny, které nám dávají život výměnou za to, aby nás mohly spatřit spoutané řetězem sedmdesáte loktů dlouhým. Není nic krásnějšího než palma, zůstane-li její nádherné, vznešené tělo plout v prostoru.“

Náčelník se ho ironicky zeptal: „A jak potom naplníš ten prázdný měch, který si nosíš mezi hrudí a pupkem?“

On si ale dál vedl svou: „Budu hladovět. Budu hladovět jako kádirovští dervíši.“

„Právě hlad tě donutí uznat svazek palmy se zemí.“

„Představený bratrstva říká, že hladovění ptáka posiluje a ochraňuje před zálibou v tělesnosti. Kdysi jsem v oáze prošel pokušením a připravil se, že odletím. Představený bratrstva mne však donutil přerušit půst slovy, že k tomu ještě nenadešel vhodný čas. Učedník napřed musí překročit hráz zvanou Život, přeje-li si dojít spásy nejkratší cestou.“

„V mystériích kádirovců se nevyznám. Je však nadevše jasné, že nemůžeš přeseknout kořeny zapuštěné v zemi, když na zemi žiješ.“

Takové pouto je daní, již vše živé platí, dokud dýchá.“

„Synové pouště tuto daň neplatí.“

Tady se náčelník poprvé slyšitelně zasmál: „Skutečně takovou daň neplatí, ovšem také že ani nejsou živí. Kdo ti řekl, že lidé z pouště jsou naživu?!“

„Dervíši říkají, že to jsou přízraky, a rolníci zas, že to jsou džínové!“

Náčelník se dál usmíval pod vousy. Všude už byla tma. Nahnul se k ohni a přiložil do něho dříví. Znovu se mírně nadzvedl, aby připravil další čaj. Pojednou se zamračil a vyhrkl: „Teď nechejme stranou zákon oáz a řiďme se zákonem pouště. Víš přece, že kmen nepřijme syna žádného cizince, i kdyby na tom trval náčelník.“

Musel se vzepřít takové tvrdosti: „Vždyť je to můj syn!“

Náčelník stejně rezolutně pokračoval: „Syn je synem své matky.“

Syn jde za svou matkou, byť by byl synem samotného náčelníka. Tak žádá zákon zděděný po předcích. Není to náčelníkův výmysl.“

Trochu prosebně namítl:

„Jenže v oáze bude ztracen. Stane se z něj rolník. Nevolník. To budeš spokojen, když svého jediného syna odevzdám ponížení?“

„Nejsem to já, kdo ustavil ten zákon. A náčelník přestává být náčelníkem tehdy, když zešílí a přestoupí příkázání předků.“

„Ale ty víš, že já jsem jediný, kdo se odstěhoval, a že strádám potížemi, jež mě nadarmo nepřivedly k tobě. Není možné, abych z něj vychoval muže pouště jinak než u našeho kmene. A taky . . . taky nezapomeň, že jeho matka zemřela. Zůstal sám, stejně jako já. . .“

„Naše příkázání učí, že muž draze zaplatí, pokud se podřídí vášni. Myslím, že kádirovští dervíši mluví o něčem podobném. Chci říci, že mužnost nám ukládá, abychom nesli odpovědnost za plody vášně. Ty sám víš, kdy ses dopustil omylu.“

Rozhostilo se ticho. Dřevo na ohni praskalo a s mlčením jen sílilo napětí. Náčelník se k němu obrátil: „Přiznej si, že to byla chyba. Ovšem chyba, kterou lze omluvit. Žil jsi v oázách, protože jsi chtěl studovat teologii a právo. A člověk nezůstane bez ženy navěky, i kdyby chtěl.“

„O tom bychom se mohli přít. Můj názor je, že muž si nesmí vzít ženu, nechce-li plodit otroky. Jedině synové pouště – ti mají potomstvo jako dar svobody.“

Náčelník zaburácel: „Potomstvo prázdnoty. Potomstvo nicoty. Co je svoboda jiného než nicota? Co jiného je poušť nežli nicota? Copak jsme se před chvílí neshodli, že syn pouště je pouhý závan větru v prostoru, pouhý oblak prachu rozplývající se v nicotě? Neshodli jsme se snad, že syn pouště – zrovna kvůli tomu – v podstatě nežije?“

Po krátké odmlce neoblomně dodal: „Kdo přivedl na svět dítě se ženou cizinců, musí za to – a ještě rád – zaplatit.“

„Nelze zaplatit dráž nežli otroctvím!“

„Co je horší: otroctví, nebo nicota?“

Na to mu odvětil bez váhání: „Otroctví.“ A ještě to zopakoval: „Otroctví, ctihodný náčelníku.“

Zase následovala mlčenlivá chvíle, po níž promluvil náčelník: „Vím, že představený bratrstva ti vymaloval poušť příliš lákavě a že nicotu ti popsal jako to největší blaho. Říká se to, že členové kádirovského bratrstva v nicotě a zániku spatřují blaho. Nicotu a zánik prý hledají na nebesích, ačkoli její místo je na zemi, v poušti. Někteří z nich milují poušť více než ti, kdo v ní musí žít. Také tebe to fascinuje a žene k tomu, abys cestoval.“

„Jedině poušť žene k touze cestovat. Cestování mě léčí.“

„Nevyléčí tě nic, pokud je tvá nemoc v srdci.“

Mandle (fragment): Můj bratr Alí

Suád neměla takové štěstí jako Latífa. A můj bratr Alí je jenom mezek v kalhotách. Rozmazlený, zkažený, nikdy nevystudoval a trávil čas tím, že se producíroval pod okny notáblů v naději, že upoutá pozornost některé z těch zámožných slepic, které svede jeho napomádaná kštice a žulové svaly na vypnuté hrudi. Suád, dcera ředitele školy, spadla do té léčky po hlavě, a v mausoleu Sajjida Ibrahíma při každoroční oslavě světce svátku jeho nátlaku ustoupila. Rodina se to dozvěděla až po roce. Já jsem ze školy odešla a Ahmad se chystal požádat o mou ruku.

Jednoho dne přišel Alí za matkou sedící u stavu. Vyskočila, jako by ji uškla zmije. Byla zděšená a začala si metodicky drásat tváře od spánků až po bradu. Plakala dlouho a mlčky. Její slzy byly jako přehánka věštící neslýchanou katastrofu.

O měsíc později překročila ředitelova dcera náš práh. Byla stejně stará jako můj bratr: šestnáct let. Byla těhotná. Skandál bylo třeba spolknout jako nůž potřísněný krví a co nejrychleji je sezdat.

Všechno se odehrálo ve spěchu a působilo dojmem halasné pohromy. Když nadešel večer, někdo hodil věci té dívčiny před naše dveře a zmizel v noční tmě. Suád čelila našemu klanu třemi prostěradly, dvěma povlaky na polštář a půlkou krabice s nádobím jakožto věnem. Má matka jí to měla jednou provždy za zlé. „Takhle mi ji vnutili, nikdy jí to neodpustím,“ opakovala znovu a znovu svým dcerám a sousedkám, zapomínajíc, že „oni“ se jmenují Alí a jsou jejím synem, a že Suád je ještě dítě.

Suád pochopila své neštěstí hned první noci, kterou strávila pod naší střechou. Nejprve přišla o úsměv, pak přestala mluvit. Mlčky pomáhala mé matce vést domácnost a krmit všechny členy rodiny. Podle bílých rukou a předčasně ohnutých zad jsme viděli, že byla zvyklá spíše nechat se obsluhovat než obsluhovat druhé. S Alím se míjeli beze slova a jediného pohledu. Prostřela pro něho, položila ubrousek a džbán s vodou na nízký stůl, a pak se uklidila na dvůr nebo do kuchyně. Ubožáčka spala v přístěnku jako malomocná, poplivaná a obklopená nenávisí.

Břícho se jí kulatilo a Suád soustřeďovala otupělý pohled na svůj pupík. Porodila chlapce, Mahmúda, dostala horečku, krvácela, a po čtyřiceti dnech raději zemřela.

Alí se nikdy neodvážil vzít chlapce do náručí nebo ho políbit. Navzdory kvapné svatbě a náležitě orazítkovanému oddacímu listu zůstal jeho syn bastardem, počatým bez požehnání famílie.

Když skončilo období smutku, matka Alímu vnutila za manželku jednu z příbuzných.

„Pouze žena tvé krve bude moci smýt hanbu a dát zapomenout na minulé omyly,“ prohlásila – strohá, majestátní a viditelně spokojená, že se zbavila vetřelkyně.

Ne, na Alího se nezlobila.

Alí se podřídil, svoji matku miloval a vyhověl každému jejímu sebemenšímu přání, počínaje těmi nejvšednějšími, až po ty nejděsnější. Pak se začal fyzicky podobat mému otci: mlčenlivý a ústupný, pokorný, spokojený. Chodil do rodinné dílny, pomáhal staršímu bratrovi postavit dílnu na nohy, nosil kulatou vlněnou čepičku a šedý qamis. Narostl mu vous a svaly ochably. Opět se proměnil v prach.

Stejně jako jeho matce, ani Mahmúdovi se nikdy nepodařilo vymoci si přijetí do otcovského kmene, a tak ve dvanácti letech zmizel. Prý se usadil na druhé straně hranice, v Malaze.

Celý text vyjde po Vánocích v nakladatelství Brána

přeložila Věra Štovičková-Heroldová

Otec ho při tom s neznatelným úsměvem pozoruje. Klackem prohrabává oheň a tu a tam do něj přiloží. Zahledí se do nekonečnosti prostoru a hrdě řekne: „Teď už jsi doma. Před branami do země Wáw.“

Chlapec na chvíli přestal vonět k lanýži, dále ho však zkoumal hmatem. Namítl: „Nevidím tu dědečka.“

Otcův úsměv byl tentam. Zlomeně zašeptal: „Brzy ho uvidíš.“

Natáhl ruku k synovi a vzal si od něj houbu. Obracel ji v prstech. Studoval tajuplné reliéfy, jež do těla svého plodu vepsala země. V duchu si řekl: „To jsou talismany, které matka nasazuje dítěti kolem krku, aby ho ochránily před nástrahami cesty.“ Klackem odsunul uhlíky na jednu stranu ohniště a tam je zahrabal do popela. Předal je útrobám žhnoucího písku, ale ještě zůstal sedět, aby naslouchal elegii jejich uhasínajícího syčení, jak se vpíjí do spálené země. Syn se už chystal, že se na něco zeptá; zarazil ho však otcův přísný pohled. Proto se i on zaposlouchal do bolného žalozpěvu. Dokonce se pokusil rozlišovat v něm zvuky a domýšlet si, jaké poselství skrývá táhle doznívající sbor: „Fss-ss-s-s. . .“

Syčení přešlo do tlumeného pískotu, který pak zase zesílil ve skličující nářek. A ten gradoval ve skutečném bédování. Kvílení posvátného plodu nacházelo ozvěnu v mlčení pouště. K bédování se přidaly víly pouštních džinů. Divoženky se jako plačky bily do tváří. A obzor pohrozil spuštěním temnoty. Poušť příslibila, že truchlení bude trvat dlouho. Nebeský plod začal krváčet.

Z jeho srdce vytryskla krvavě rudá tekutina. I otec nyní zaslechl bolestný pohřební nápěv. Z oka mu skanula veliká slza. Syn však, fascinovaný a cele zaujatý lanýžem i blízcím se domovem, nezaznamenal nic z otcovy slabosti.

Když se otec zaposlouchal, porozuměl řeči žalozpěvu. Tajemství zrození a bolesti života. Radosti novorozence z příchodu na svět a utrpení na cestě, kde ho čeká jen bolest, zmatení a vyhnanství. Dělicím pásmem mezi narozením a královstvím zapomnění je přízrak zjevující se ve snu. Píseň radosti může začít teprve s odchodem. Božský pokoj zavládne teprve tehdy, až toto pásmo na zemi bude překročeno a přízrak se znovu přenesení do říše zapomnění. V okamžiku přechodu pozbývá lidské strádání smyslu a země Wáw otevírá své brány. Proto neplač, jestliže prahneš po vstupu do Wáw. Ani nenaříkej, máš-li podstoupit putování k předělu. Zůstat naživu v paměti zásvěti je totiž snadnější než sestup do pouště paměti. Den, kdy za tebou Wáw již zavře své brány

a přijme tě nahého, je lepší než den, kdy jsi z něj vyšel celý neforemný, bezmocný, s prokletím vyhnanství a ztracenosti.

Tajuplný plod dále pěl svou litanii. Vyndal ho, poznamenaný stopami krvácení a pekelného trýznění, z hromádky dosud žhavých oharků. Talismany od matky se vytratily, překryty krustou mučení. Zvrásněná hlavička však neutrpěla újmu – ta vznešená hlavička, již poznamenal jedový zub. Právě v té hlavičce tkví tajemství – a ona je klíčem k němu.

Položil si ji na plochý kámen. Tam ji nechal vychladnout. Krvácení se zastavilo. Pak ji rozřízl nožem napůl. Říkal si, že horní část, prokousnutou hadím zubem, nechá stranou. Proto vzal spodní část a rozdělil ji na dva díly. Ihned se uvolnila zvláštní vůně. Pouštním vzduchem se šířilo nevšední aroma. Ta nebeská vůně, již plod získal jako návnadu pro omámení těch, co se odeberou do Wáw jedině v okovech.

Chlapec ochutnal svůj kousek. Otec ho pozoroval, jak si uždibuje a žvýká. A hlavně jak mhouří oči dojetím. Slzy mu už tekly proudem. Čas od času zamžikal, ale přitom dále žvýkal a jeho vzlykot neustával.

Když si otec bral svůj díl, řekl: „Věděl jsem, že budeš plakat.“
Hoch už se ani nenamáhal otírat si slzy. Říkal: „To snad není možné!“

„I já jsem plakal, když jsem poprvé jedl lanýže.“

„To snad není možné!“

„Jen si to vychutnej. Plač. Když člověk stane u bran Wáw, může plakat, jak chce. Jakýkoli ostych už ztrácí smysl.“

Také že syn nepřestal vzlykat a plakat. Plakal dál i potom, co rozžvýkal a spolkl své magické sousto.

Otec se zeptal: „Ochutnal jsi někdy něco lahodnějšího?“

Syn zavrtěl hlavou. Rozechvěle šeptal: „Nikdy.“

Nyní otec uchopil část, která byla označena rýhou. Tu děsivou polovici s otiskem zubu věčnosti. Připravil se k rozloučení. Rozřízl plod napůl a zhluboka vzdychl. Soustředil se na kapičky krvácení, jež zraněný plod uronil. Třemi řezy nože ho obětoval. Když dílo dokončil, podal jeden kousek synovi.

Tu se mu ruka tak zatřásla, že odkrojený kus málem upustil. Nebylo to zachvění, jako spíše vzepření se.

Sledoval ho, jak si ukusuje ze svého podílu. Zpočátku chlapec přivíral oči a tetelil se v opojení. Zanedlouho mu začalo ochabovat tělo a umdlávat mysl; pouze jeho vzlykot neustával.

Začaly obřady rozloučení.

Prudce se zaklonil tak, že zády narazil o zem. Ze rtů mu ukanula bělostná pěna. Slábnoucím, sotva slyšitelným hlasem prosil: „Tati, neopouštěj mě.“

Otec si přiklekl ke svému synovi a uchopil ho za zápěstí. Naklonil se nad jeho téměř již bezvládným tělem a řekl mu: „Neboj se. Ojdem společně. Zůstaneme spolu napořád.“

Chlapec však, nečekaně, znovu otevřel oči, ve kterých už otec viděl jen bělmo. S námahou promluvil: „Babička říkala, že to uděláš.“

Otec vyskočil, aby si vzal ten kousek plodu, na kterém se otiskla rýha rozloučení. Vhodil si ho do úst a spěšně, aniž by žvýkal, ho spolkl. Brzy se dostavil pocit omámení, blaženosti a harmonie. Šeptal: „Neposlouchej, co povídá tvoje babička.“

Syn se však tázal dál, nyní již hlasem odcházejícího: „Proč jsi to udělal?“

Otec mu ztěžka, přerývaně připomněl: „Jak jinak by ses chtěl dostat domů?“

Víření tamburin se stupňovalo. Viděl, jak se čepel nože vymršťuje do vzduchu a blyští se v měsíčních paprscích. Zaslechl šejchův výkřik: „Neznám většího štěstí pro člověka, než aby sobě samému odumřel.“³ Člověk nezíská blaženost, jestliže nenalezne odvahu vydat své srdce lidem.“ Učedník odpověděl dlouhým, bolestným zasténáním, ještě než si nůž zabodl do prsou. Ostří mu proniklo tělem a dosáhlo pramene. Pramene záchrany. Vášnivě a bolestně volání „Al-lá-á-á-á-h“ se přelilo do „á-á-á-á-h“, než utichlo docela, aby pokračovalo – možná – v nebytí, na věčnosti.

Pouštní svět se poprvé otrásl. Otec se zhroutil na tělo svého syna, kterého po celou dobu držel za ruce. Jejich hlavy se dotkly, chlapečovo tělo se zcela ztratilo pod otcovým. Proměnili se v jediný korpus přirostlý k zemi. Pták vypuštěný z klece vzlétl. Pochodeň světla se vznesla. Hliněný džbán bezvládně ležel, sjednocený s půdou a podrobený její moci.

Na věčnou, posmutnělou krajinu se snášela tma.

přeložil Petr Kubálek

³Větu použil Faríduddín Attár z Níšápúru (asi 1142–asi 1229) v díle *Mantik at-tajir* (Ptačí beseda). (Poznámka autora. Životní data doplnil překladatel.)

či oprávnění, to je pro mne velká rána. A je to kacírství. Mé náboženství zkonfiskovala parta extrémistů a přivedla je na scestí. Muži a ženy. . . vždyt drama sdílíme společně. Když se střílí, střílí se po mužích jako po ženách. Řekneme, že osud žen je jen ještě o něco smutnější.

Elle: Dnes je erotika tabuizovaná, cenzurovaná, ale v minulosti existovala tradice muslimské erotiky. . .

Nadžma: Náležím k civilizaci, která erotiku opěvovala, která se z ní po staletí radovala. Otevřete muslimské teologické knihy a najdete tam celé kapitoly, kde se o ničem jiném nemluví. Je to příjemné, zajímavé, legrační, pohoršlivé a plné života. Považuji za otřesné, že táž civilizace, která se před několika staletími smála a rozuměla milování, je dnes křečovitá, je neschopna prožívat rozkoš a milovat, je neschopna všeho normálního, co k životu patří. Jako by ty duchovní lži promluvy, kterými nás integristé krmí, zabíjely člověka, spalovaly naše srdce a duše.

Elle: Jak je to v koránu s rovností mužů a žen?

Nadžma: Před zraky Hospodinovými neexistuje nic, co by muže opravňovalo, aby byl pánem ženy nebo jí byl nadřazen. Ukládá nám stejné povinnosti a stejnou odpovědnost. Během *Hadždže*, pouti do Mekky, ženy nechodí zahalené. Těžko věřit tomu, že před Hospodinem by měly ženy právo závoj odložit, zatímco před integristickými usmrkanci by se měly halit.

Elle: Jste velmi přísná k „hlupačkám, které nosí závoj, protože odmítají nosit své století, a škemrají o ráj za poloviční cenu“.

Nadžma: Je mi z toho špatně. Jak mohou v těch hadrech chodit? Jak se mohou smířovat s těmi machistickými proslovky, které jsou tak nespravedlivé a v takovém rozporu s tím, co ony samotné považují za svoji víru? Proč platit mužům takové výkupné? Proto, aby se mohly vdát a mít děti? Uprímně řečeno, arabský svět si jednu sterilní generaci může dovolit.

Elle: Hrdinkou „Mandle“ jste vy sama?

Nadžma: Tato kniha vydává svědectví o početné rodině žen. Má autobiografické jádro, obalené příběhy mých tet, sestřenic, přítelkyní, sousedek.

Elle: Ale ten příběh vášnivé lásky je váš vlastní?

Nadžma: Ano, částečně. Jsou to upravené osobní vzpomínky. V každém případě mnohé vášně dosáhnou v určitém okamžiku onoho stupně bílého žáru, kdy se člověk buď odpoutá, nebo ztratí orientaci. Může to být příjemné. . . nebo divoké.

Elle: Četla jste klasické francouzské erotické texty?

Nadžma: Ano, mám je velice ráda. Sbíráám je.

Elle: A Catherine Milletová?

Nadžma: Její kniha na mě zapůsobila jako proud ledové vody, vůbec neodpovídá mé představě erotiky. Příliš bezútěšná, nepochybně je to otázka temperamentu.

Elle: Je ženská rozkoš, kterou oslavujete v „Mandli“, slučitelná s tradicí a s muslimskou vírou?

Nadžma: Vždyt z ní vyplývá! V Prorokově *Hadítu*² – Prorok sám ženy vřele miloval – je óda na sexualitu. Tuto tradici islamisté, kteří se ocitli ve slepé uličce, zjevně znetvořili. Co je to za kulturu, která posílá své děti na jatka? Co je to za civilizaci, která nedokáže vést dialog se světem jinak než bombami? Dalším důsledkem této hořké úpadku, stejně smutným, jsou naše děti, které tonou v moři při pokusech přeplovat Středozezemí a dostat se do Evropy.

²Hadíta: tradice o výrociích a činech Muhammadových.